

Odontologi på grensen

I april 2014 åpnet Karin Karlsson og allmenntannlege Annica Örmin tannklinik i Tärnaby i Storuman kommune i Sverige. 80 prosent av pasientene er nordmenn.

Örmin pendlet i flere år mellom norskekysten og Umeå. På turen gjennom Sverige la hun merke til at næringsutviklingen i grenseområdet mot Norge gikk fremover, og at det i tettstedet Hemavan ble bygget et stort kjøpesenter. En av leietakerne var Systembolaget. Stadig flere norsk-registrerte biler var å se på parkeringsplassen utenfor.

– Da fikk hun ideen om å starte en tannklinik i grenseområdet, forteller daglig leder for Gränstandläkarna, Karin Karlsson.

Valg av plassering falt på Tärnaby, 85 kilometer sørøst for Mo i Rana og 15 minutters kjøretur fra Hemavan.

– Hvorfor er det så mange nordmenn som krysser svenskegrensen for å gå til tannlegen?

– De fleste kommer til vanlige tannundersøkelser. Mange av pasientene oppgir at de først har forsøkt å komme til tannlege i Norge, men at manglende tannlegedekning og lang ventetid der de bor gjør at de tar turen til oss. Vi har blant annet pasienter fra øya Lovund utenfor Mo i Rana. Først reiser de med ferge i et par timer, før de kjører 20 mil til Tärnaby og tar inn på hotell. Prisnivået på tjenestene våre spiller nok også en rolle, og mange kombinerer en tur til tannlegen med shopping, forteller Karlsson.

I følge Karlsson har en stor del av de norske pasientene omfattende tannhelsetproblemer, og har ikke sjekket tenene på mange år. Prismessig kan et implantat satt inn i Sverige koste deg 10 000 kroner mindre enn i Norge.

– Vi ser mye periodontitt. Ofte mangler det flere tenner. Mange har tannle-

Annica Örmin og Karin Karlsson åpnet klinikk i Tärnaby i 2014. 80 prosent av pasientene er nordmenn.

geskrek, og tar ikke kontakt før situasjonen er prekær. Men når de først har bestemt seg, er det verdt turen. Vi kan tilby time på dagen eller meget kort ventetid, sier Karlsson.

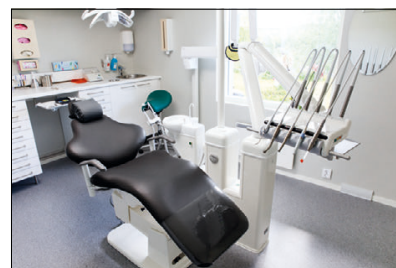
Som regel er det noen pasienten kjenner som har anbefalt Gränstandläkarna, som ellers markedsfører seg i stor grad via Facebook.

– Det fungerer veldig bra. Vi føler at vi kommer nærmere pasientene. De «liker» og kommenterer på ting vi legger ut, eller henvender seg for ledige timer. Får vi en sen avbestilling, skynder vi oss å legge den ut på Facebook. Det er enkelt å nå ut til folk på denne måten, sier Karlsson.

Sunn konkurranse

Også lokalsamfunnet ser med blide øyne på den nye tannklinikken. Andelen pasienter fra området er på vei oppover, og i fjor ble foretaket kåret til årets nykommerbedrift i Storuman kommune.

– Nå har innbyggerne flere valgmuligheter. Kundene vi får fra Tärnaby blir flere og flere. Vi holder åpent på kveld

Behandlingsrommet i klinikken i Tärnaby.

og i helger, så det er ikke nødvendig å ta fri fra jobben. Men vi stjeler ikke mange kunder fra Folketandvården. De som kommer til oss har gått privat i en annen by tidligere, eller de har ikke vært hos tannlegen på veldig lenge, forteller Karlsson.

– Konkurranse er dessuten bra. Folk forteller at den offentlige tannhelsetjenesten i Tärnaby har blitt bedre etter at vi startet opp.

Heller ikke tannlegene på den andre siden av svenskegrensen ser Karlsson på som konkurrenter.

– Siden vi startet i fjor, har jeg kun ved tre anledninger ringt opp norske

tannleger for å spørre etter journal, sier hun.

Ved innsetting av implantat eller gebiss grunnet periodontitt, kan pasienten få refundert kostnadene gjennom HELFO. Dette gjelder bare hvis tannlegen er godkjent spesialist i Norge. Ved slike tilfeller sender Gränstandläkaren pasienten tilbake til tannlege i Mo i Rana.

– Vi får bare positive tilbakemeldinger fra norske tannleger og samarbeider godt, sier Karlsson.

God dekning

En av dem som ikke har noe imot svenske tannklinikker i nabolaget, er tannlege Olav Kvitnes. Han har jobbet som tannlege i Mo i Rana siden 1979, de siste 30 årene i privat praksis.

– Jeg ser ikke tannlegetilbudet i Sverige som en konkurrent. Det var en periode for noen år siden da tre tannleger gikk av med pensjon omtrent samtidig. Da var det mange pasienter på markedet i forhold til tannleger, og folk begynte å dra over til Sverige. I dag er tannlegedekningen i Mo i Rana god, sier Kvitnes.

– Pasientene ved Gränstandläkarna forteller om ventetider på en til fire måneder for en tannlegetime i Mo?

– Det stemmer ikke. Riktignok har det vært en del vakanser innen Den offentlige tannhelsetjenesten slik at private tannleger i perioder har måttet prioritere disse pasientgruppene. Men det var forbigående, og stillingene er nå besatt. Ingen skal måtte vente på tannlegetime i en måned i Mo slik situasjonen er nå, sier Kvitnes.

Selv har han timeboka full, og har heller ikke hørt kollegaer klage over kundeflukt til nabolandet. Det er mange fra Helgeland som har hytte i området rundt Hemavan Skisenter, og Kvitnes mener at en del kombinerer hytteliv med en tur til tannlegen.

Venterommet ved grenseklinikken i Tärnaby.

– Hvis folk i en periode blir stående uten fast tannlege der de bor, er det naturlig at de søker hjelp et annet sted. En del pasienter legger turen til Tärnaby, kanskje i forbindelse med en helg på hytta. Der får de et godt tannhelse-tilbud, også i helgene, som de fortsetter å benytte seg av. Det viktigste er at pasienten får hjelp til bedre tannhelse, sier Kvitnes.

Et tilbaketrukket stadium

Heller ikke tannhelsesjef for Tannhelse-distrikt Sør, Randi Erlandsen, ser det som et problem at en del nordmenn fra distriktet benytter seg av tannlege i Sverige. Tannhelse-distrikt Sør omfatter Helgeland opp til Tjongsfjorden.

– Den offentlige tannhelsetjenesten har en lovpålagt oppgave innenfor ulike ressursgrupper i samfunnet. De pasientene som har et tilbud hos oss er godt informert om dette, og beveger seg sjelden ut i det private markedet, sier Erlandsen.

– De norske pasientene som kommer til Gränstandläkarna i Tärnaby forteller om generelt lange ventetider?

– Det er et tilbaketrukket stadium. Vi har relativt god tannlegedekning på Helgeland med om lag 20 offentlige klinikker. I tillegg kommer det private markedet som har økt de senere årene. Dekningen i Den offentlige tannhelsetjenesten er også bedre enn den har vært tidligere, noe som i større grad gjør det mulig å ta imot voksne som ønsker å komme til oss. Den økte rekrutteringen til tannlegestillinger har sammenheng med at det nå utdannes tannleger i Nord-Norge ved Universitetet i Tromsø. Det vil alltid være slik at noen pasienter av ulike årsaker reiser ut. Det er opp til den enkelte, og er et valg de står helt fritt til å ta, sier Erlandsen.

*Tekst: Tone Elise Eng Galåen
Foto: Amanda Sveed*